

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 393/2017-23

Ústavný súd Slovenskej republiky Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. septembra 2017 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Ing. Petrom Holéczym, advokátska kancelária, Vojenská 5, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 43 C 182/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 43 C 182/2013 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 43 C 182/2013 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť [REDACTED] trovy konania v sume 303,16 € (tristotri eur a šesťnásť centov) na účet jeho právneho zástupcu Mgr. Ing. Petra Holéczyho, Vojenská 5, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 393/2017-7 z 12. júna 2017 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 43 C 182/2013 (ďalej len „namietané konanie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 22. novembra 2013 na okresnom súde žalobu o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy. Okresný súd vo veci podľa tvrdenia sťažovateľa dlhodobo nekoná, preto podal 14. apríla 2015 „*písomnú sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní predsedovi OS Košice II*“. V odpovedi zo 17. apríla 2015 sp. zn. Spr 60/2015 predseda okresného súdu uznal sťažnosť za dôvodnú, keďže vo veci nebol od 22. mája 2014 vykonaný žiaden úkon. Zároveň uviedol, že zákonný sudca bude upozornený na nutnosť plynulého konania vo veci. Sťažovateľ tvrdí, že súdne konanie nebolo na prvom stupni skončené ani v čase podania sťažnosti ústavnému súdu

a okresný súd podľa názoru sťažovateľa nevykonal žiadne úkony smerujúce k ukončeniu súdneho konania.

3. Sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že jeho „*vec nie je nijako zvlášť právne ani fakticky zložitá. Ide len o rozhodnutie vo veci ochrany osobnosti a náhrady nemajetkovej ujmy. Takýto bežný spor by nemal byť problém rozhodnúť v kratšej než 2 ročnej lehote.*“.

4. Sťažovateľ sa tiež domnieva, že „*jeho vlastné správanie nezavinilo žiadne prieťahy, ktoré by sa mu alebo jeho strane mohli pripočítať na ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prieťahom*“.

5. S ohľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v namietanom konaní. Zároveň navrhol prikázať okresnému súdu vo veci ďalej konať bez zbytočných prieťahov. Žiadal tiež priznať mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

6. Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. 1 SprV 574/2017 doručeným ústavnému súdu 2. augusta 2017 vyjadril predseda okresného súdu. Vo svojom vyjadrení uviedol chronologický prehľad dosiaľ vo veci vykonaných procesných úkonov okresného súdu. K existencii prekážok postupu súdu podľa § 161 a nasl. zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) predseda súdu konštatoval, že konanie zrejme bolo možné prerušiť z dôvodu rozhodovania Centra právnej pomoci o nároku sťažovateľa na poskytnutie právnej pomoci. Podľa názoru predsedu okresného súdu k prieťahom v konaní prispel aj sťažovateľ tým, že 7. mája 2015 požiadal o predĺženie lehoty na odstránenie väd podania. Na výzvu súdu, ktorý zisťoval stav posudzovania žiadosti o poskytnutie právnej pomoci, však sťažovateľ reagoval až podaním z 5. mája 2016. Vady podania odstránil napokon až ustanovený právny zástupca podaním z 3. februára 2017. Predseda okresného súdu uznal, že v období od 28. mája 2014

do 22. apríla 2015 a následne od 3. februára 2017 boli v konaní priet'ahy spôsobené súdom. Podľa názoru okresného súdu nemôže byť na jeho ťarchu pripísané obdobie, počas ktorého sa rozhodovalo Centrom právnej pomoci o žiadosti s'ťažovateľa, ktorý nemohol konanie na uvedenom orgáne nijako ovplyvniť.

7. K vyjadreniu predsedníčky okresného súdu zaujal na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj právny zástupca s'ťažovateľa, ktorý vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 11. septembra 2017 poukázal *„na vyjadrenie predsedu súdu zo dňa 01. 08. 2017 v ktorom opätovne uznáva dobu mierne posunutú od 28. 05. 2014 do 22. 04. 2015 a od 03. 02. 2017 doposiaľ, teda raz 11 mesiacov a raz 7,5 mesiaca, teda spolu 18,5 mesiaca. V skutočnosti od doby podania žaloby dňa 22. 11.2013 čoskoro uplynú už 4 roky behom ktorých sa spor nie len že neskončil, ale ešte stále sa ani len nezačal prejednávať, pričom v čase podania ústavnej s'ťažnosti zo dňa 02. 02. 2016 s'ťažovateľ v ústavnej s'ťažnosti uvádzal dobu len niečo vyše dvoch rokov zdržania. Medzitým sú to už skoro 4 roky zdržania, napriek tomu OS KE II ešte nezačal konať.“*

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

9. Z obsahu predloženého súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 43 C 182/2013 ústavný súd zistil rovnaké skutočnosti, ako vyplývali z vyjadrení účastníkov konania, preto ich považoval za preukázané. Ústavný súd zistil nasledujúcu chronológiu procesných úkonov:

- 22. november 2013 – podanie žaloby o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy podal s'ťažovateľ na okresnom súde;

- 7. február 2014 – vec predložená na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) z dôvodu, že žalovanou v 1. rade je sudkyňa okresného súdu a zákonná sudkyňa vyslovila svoju zaujatosť vo veci. Z dôvodu predpokladu zaujatosti

aj u ďalších sudcov okresného súdu bol vypracovaný ich zoznam, v ktorom písomne vyjadrili svoj postoj k zaujatosti;

- 28. marec 2014 – krajský súd doručil okresnému súdu uznesenie o vylúčení sudcov;

- 2. apríl 2014 – vrátenie spisu krajskému súdu, ktorý zabudol vo svojom rozhodnutí uviesť predkladajúcu zákonnú sudkyňu;

- 22. máj 2014 – bol vrátený spis z odvolacieho súdu s opravným uznesením;

- 28. máj 2014 – spis bol predložený podateľni súdu na pridelenie niektorému zo sudcov, ktorý z prejednávania a rozhodnutia veci nebol vylúčený. Spis bol podateľňou súdu pridelený do súdneho oddelenia [REDAKOVANÉ];

- 15. apríl 2015 – sťažovateľ podal vo veci sťažnosť na nečinnosť súdu;

- 24. apríl 2015 – sťažovateľ bol vyzvaný na odstránenie väd podania s poučením, ako treba vady odstrániť. Výzvu prevzal 4. mája 2015;

- 7. máj 2015 – sťažovateľ požiadal o predĺženie 10-dňovej lehoty na odstránenie väd na potrebný čas, keďže požiadal Centrum právnej pomoci o ustanovenie advokáta;

- 19. august 2015 – okresný súd v Centre právnej pomoci telefonicky zistil, že o žiadosti sťažovateľa bolo rozhodnuté s negatívnym výsledkom, sťažovateľ sa však proti rozhodnutiu odvolal, o odvolaní dosiaľ rozhodnuté nebolo;

- 13. december 2015 – okresný súd v Centre právnej pomoci zistil, že o odvolaní sťažovateľa nebolo dosiaľ rozhodnuté;

- 2. február 2016 – okresný súd opätovne zisťoval stav konania o odvolaní sťažovateľa, Centrum právnej pomoci sa nepodarilo kontaktovať;

- 16. marec 2016 – okresný súd Centrum právnej pomoci kontaktoval mailom na účel oznámenia výsledku odvolacieho konania;

- 6. apríl 2016 – sťažovateľ bol okresným súdom vyzvaný na oznámenie, či mu Centrom právnej pomoci bol ustanovený advokát;

- 8. apríl 2016 – Centrum právnej pomoci oznámilo okresnému súdu, že o odvolaní sťažovateľa nebolo rozhodnuté;

- 5. máj 2016 – sťažovateľ oznámil na výzvu súdu, že rozhodnutie o neustanovení mu advokáta v predmetnom konaní bolo krajským súdom zrušené, rozsudok mu však dosiaľ nebol doručený;

- 28. september 2016 – sťažovateľ bol okresným súdom opätovne vyzvaný na oznámenie výsledku rozhodnutia Centra právnej pomoci o ustanovení právneho zástupcu. Výzvu prevzal 26. októbra 2016;

- 17. október 2016 – okresný súd opätovne kontaktoval Centrum právnej pomoci, ktoré súdu obratom oznámilo, že po zrušení rozhodnutia krajským súdom bol rozhodnutím zo 7. októbra 2016 sťažovateľovi priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci v predmetnom konaní;

- 4. november 2016 – ustanovený právny zástupca oznámil súdu prevzatie právneho zastúpenia;

- 6. december 2016 – ustanovený právny zástupca bol okresným súdom vyzvaný na odstránenie väd podania;

- 30. december 2016 – právny zástupca sťažovateľa požiadal o predĺženie lehoty na odstránenie väd;

- 3. február 2017 – právny zástupca doručil okresnému súdu písomné odstránenie väd podania;

- 2. august 2017 – okresný súd zaslal odstránenie väd všetkým žalovaným.

III.

10. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. K porušeniu sťažovateľom označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (IV. ÚS 15/03, I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoľeným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (III. ÚS 127/03).

14. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku [napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1; (ďalej aj „OSP“)], ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z § 17 a § 157 ods. 1 CSP. Podľa čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a podľa § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci,

o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovávanej veci.

16. Pokiaľ ide o právnu a skutkovú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania je žaloba s'ťažovateľa o ochranu osobnosti a o priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Ústavný súd konštatuje, že tento druh sporov tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ich nemožno považovať za právne ani skutkovo zložité. Navyše, v danom prípade nebola vec v merite dosiaľ okresným súdom vôbec rozhodovaná, preto argument právnu alebo skutkovou zložitost'ou veci neprichádza do úvahy.

17. Pri posudzovaní druhého kritéria, t. j. hodnotenia správania sa účastníkov súdneho konania v súvislosti so vznikom prípadných zbytočných priet'ahov v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že k dĺžke posudzovaného konania prispel aj s'ťažovateľ, a to najmä nejednoznačnou formuláciou svojho žalobného návrhu, ktorého vady bolo nutné v konaní odstraňovať.

18. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci. Je potrebné prisvedčiť okresnému súdu, že v období, počas ktorého sa rozhodovalo Centrom právnej pomoci a následne tiež krajským súdom o ustanovení právneho zástupcu s'ťažovateľovi (od 7. mája 2015 do 4. novembra 2016), nebolo možné od okresného súdu očakávať inú procesnú aktivitu než priebežné zisťovanie stavu rozhodovania o s'ťažovateľovej žiadosti. Z predloženého súdneho spisu okresného súdu však ústavný súd zistil, že postup okresného súdu bol poznačený aj viacerými obdobiami ničím neodôvodnenej nečinnosti. Ide najmä o obdobie od 28. mája 2014 do 22. apríla 2015 (11 mesiacov) a obdobie od 3. februára 2017 do 2. augusta 2017 (6 mesiacov). Postup okresného súdu v tomto období nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu v citovaných ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku a Civilného sporového poriadku, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Konanie na prvom stupni ku dňu rozhodovania ústavného súdu trvá už takmer 4 roky, čo je už prima facie možné označiť za zjavne neprimeranú dĺžku konania, osobitne pokiaľ sa vec

v merite dosiaľ ani nezačala prejednávať. Počas tohto obdobia bol okresný súd bez akéhokoľvek dôvodu nečinný úhrnom 17 mesiacov. V uvedenom období ústavný súd nezistil žiadne subjektívne ani objektívne prekážky, pre ktoré by okresný súd nemohol vo veci realizovať procesné úkony. Takýto postup súdu je potrebné považovať za absolútne neakceptovateľný.

19. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

22. S'ťažovateľ vo svojej s'ťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € z dôvodu kompenzácie straty dôvery k všeobecnému súdnictvu v dôsledku dlhodobej „*právnej neistoty*“.

23. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo

spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

24. Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

25. Ústavný súd vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu berúc do úvahy konkrétne okolnosti danej veci (body 17 a 18 tohto rozhodnutia) považoval priznanie sumy 1 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

26. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

27. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil nárok na náhradu trov v sume 459,33 € za tri úkony právnej služby. Za prevzatie a prípravu zastúpenia a za podanú ústavnú sťažnosť (rok 2016) a za vyjadrenie k stanovisku predsedu okresného súdu (2017) sťažovateľovi priznal odmenu za každý z uvedených úkonov právnej služby po 143 € a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za každý z uvedených úkonov právnej služby v sume 8,58 €, čo spolu predstavuje sumu 303,16 €. Vyjadrenie z 11. septembra 2017 možno po obsahovej stránke hodnotiť ako zopakovanie sťažnostnej argumentácie, a preto za tento úkon osobitne tarifnú odmenu ústavný súd nepriznal.

28. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

29. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2017